

Livsmedelsberedskap och försörjningsförmåga i Sverige

Erika Öhlund, Totalförsvarets
forskningsinstitut (FOI)

Beredskapslagring en av flera åtgärder för att skydda Sverige mot krig under 1900-talet

- Ett stort antal livsmedelslager fanns under 1900-talet.
- Lager är inte tillräckligt för att säkra livsmedelsförsörjningen vid krig eller avspärrning.
 - Personalplanläggning och ransoneringsplaner också viktig del.

http://www.fastighetstidningen.se/wp-content/uploads/2011/11/FT_0111-LR.pdf

Näringslivet var engagerade i 1900-talets livsmedelsberedskap

- K-företag – krigsviktiga företag
- Företagsplanläggning: Avtal som reglerade vad och hur de skulle producera vid krig eller kris.

Stora förändringar under 1990-talet

- Murens fall – Sovjets kollaps och Rysslands demokratisering
- Sverige gick med i EU 1995 och fick tillgång till den stora inre marknaden
- Inget krigshot mot Sverige längre – beredskapslagren av livsmedel såldes ut <https://www.dn.se/arkiv/inrikes/beredskapslager-av-mat-saljs-ut/>

”Han öppnar för ett Storrysland” (DN)

- Ändrat säkerhetspolitiskt läge i och med Rysslands annektering av Krim under våren 2014
- <https://www.dn.se/arkiv/nyheter/han-oppnar-for-ett-storrysland/>

Från ”den eviga freden” till...

”Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige.”

Försvarsberedningens rapport *Motståndskraft* 2017, s. 61

Totalförsvaret byggs upp igen

- Sveriges totalförsvarsplanering återupptogs 2015 och intensifierades under 2022.
- Civil och militär beredskap byggs upp.
- Livsmedelsberedskap är en del av den civila beredskapen.

Livsmedelsverket sektorsansvarig i den nya beredskapssektorn för livsmedel

- Livsmedelsverket
- Jordbruksverket
- Statens veterinärmedicinska anstalt
- Naturvårdsverket
- Länsstyrelserna

En ny livsmedelsberedskap – utredning ska redovisas 1 december 2023

- Föreslå en ny inriktning för livsmedelsberedskapen
 - Mål: livsmedelsförsörjningen ska tryggas inför en säkerhetspolitisk kris med begränsade logistikflöden med omvärlden under minst tre månader.
- Analysera hur strategiska varor kan lagras
- Beskriva kritiska beroenden till andra sektorer
- Näringslivsaktörer
 - Beredskapslagring?
 - Öka förmåga att motstå störningar
 - Motivera eventuella förslag som inte stödjer frihandelsprinciper
- Prioritering och fördelning genom hela kedjan
- Kan föreslå åtgärder som påverkar det kommunala självstyret

Vad är "självförsörjningsgrad"?

- Hur stor andel av de livsmedel som konsumeras som också produceras i Sverige = marknadsandel.
- All livsmedelsproduktion är dock beroende av importerade insatsvaror.
- Självförsörjningsgraden är nära noll?

Av det som konsumeras i Sverige har...

- 93% socker
 - 135% spannmål
 - 92% morötter
 - 97,5% ägg
- ...producerats i Sverige

Försörjningsförmåga

- Hur stor förmåga ett land har att försörja befolkningen.
- Mål: Att befolkningen har tillgång till tillräckligt och näringsrika livsmedel under tre månaders avspärrning och samhällsstörningar.

Inte ett politiskt mål att Sverige ska bli självförsörjande på livsmedel

- Däremot är det ett mål att den svenska befolkningen ska ha tillgång till mat under långvarig kris eller krig.
- Idag säger 37 procent av hushållen att de klarar sig minst en vecka utan stöd från samhället. (Kantar Public/MSB oktober 2022)
- Vem ringer de sen..?

Försörjning i krig på kort och lång sikt

- Vilken förmåga har olika aktörer att försörja dem de har ansvar för vid en kortvarig kris?
- Hur förvaltas resurser på längre sikt?
- Näringslivets roller och ansvar?

<https://digitaltmuseum.se/011014896781/lottor-packar-korv-under-beredskapstiden>

Forskningsprojekt: Minska beroendet av importerad växtnäring

- Tillförsel av växtnäring är nödvändigt för bra skörd. Utan spridning av kväve på våren minskar skörden kraftigt.
- Två tredjedelar av det kväve som sprids på svenska åkrar kommer från mineralgödsel.
- Sverige har ingen egen produktion eller lagring av mineralgödsel.
- Syftet med projektet är att ta fram kunskap för en omställning till ökad självförsörjning av växtnäringsämnen.

Scenarier för kriser och krig

- Scenarioutveckling med ”kriskost”
 - Vad skulle vi kunna äta vid olika kriser?
 - Vilken växtnäring skulle behövas för att producera det?
- Med vilka befintliga och nya tekniker samt produktionsomställningar kan vi ta fram den växtnäringen inom landet?
- Vilka hållbarhetskonsekvenser skulle de olika metoderna ha?

Tack! Frågor?

